

Агата Кристи
СВЕТИЛНИКЪТ

Без съмнение къщата беше стара. Целият площад беше стар и навъсен, на онази достолепна възраст, често забелязвана при катедралните градове. Но къщата на номер 18 правеше впечатление на по-възрастна сред възрастни: в нея имаше някаква неподправена патриаршеска тържественост, тя се издигаше най-сива сред сивите, най-надменна сред надменните, най-смразяваща сред смразяващите. Неприветлива, заплашителна и с белега на някаква особена печал, характерна за всички къщи, в които отдавна не е имало обитатели, тя се открояваше сред останалите жилища.

Във всеки друг град най-спокойно биха й поставили табела „Обитавана от духове“, но Уейминстър бе обърнал гръб на духовете и едва ли ги считаше за достойни за уважение, освен, ако не бяха във владение на някоя „графска фамилия“. Поради това за номер 19 никога не се правеше дори намек, че се обитава от духове; но въпреки това тя си оставаше, година след година, с табела „Дава се под наем или се продава“.

Госпожа Ланкастър погледна одобрително къщата, когато приближиха заедно с приказливия агент от службата по недвижими имоти; той беше в необикновено ведро настроение при мисълта, че номер 19 ще се махне от тефтерите му. Служителят пхна ключа във вратата, без да спира хвалебствения си коментар.

– Откога е празна къщата? – заинтересува се госпожа Ланкастър, поставяйки доста безцеремонно край на неговия поток от словоизлияния.

Господин Радиш (от „Радиш и Фоплоу“) леко се смути.

– Тъй от известно време – отбеляза той угоднически.

– Така си и знаех – сухо отвърна госпожа Ланкастър.

В зле осветения хол вееше хлад. Жена с по-богато въображение би потреперила, но тази жена се случи изумително практична. Беше висока, с буйна тъмна коса, тук-там прошарена в сиво, и със студени сини очи.

Тя преброди къщата от тавана до мазето, като от време на време задаваше уместни въпроси. След като огледът свърши, тя се върна в една от предните стаи, от които се виждаше площадът, и застана пред агента с решителен вид.

– Какво й има на тази къща?

Господин Радиш не очакваше такъв въпрос.

– Една немебелирана къща несъмнено изглежда малко мрачна – мекушаво отблъсна атаката той.

– Глупости – каза госпожа Ланкастър. – Наемът е смешно нисък за

такава къща – направо номинален. Сигурно има някаква причина. Предполагам, че къщата се обитава от духове?

Господин Радиш нервно се сепна, но не каза нищо. Госпожа Ланкастър го изгледа зорко. След малко отново заговори.

– Всичко това са глупости, естествено, аз не вярвам в духове и подобни неща и лично за мен това не е пречка да купя къщата, но прислугата обикновено е суеверна и лесно се плаши. Би било любезно от ваша страна да ми съобщите какво точно, какво именно обитава този дом?

– Аз въпреки наистина не зная – започна да заеква агентът.

– Сигурна съм, че трябва да знаете – каза тихо дамата. – Не мога да взема къщата, без да съм известена. Какво е то? Убийство?

– О! Не – извика господин Радиш, шокиран от идеята за нещо тъй чуждо на почтеността на този площад. Само едно дете.

– Дете?

– Да.

– Не познавам точно историята – продължи той неохотно. – Съществуват, разбира се, различни версии, но съм чувал, че преди трийсетина години някакъв човек, на име Уилямс, наел номер 19. За него не се знаело нищо: нямал прислуга, нямал приятели, рядко излизал денем. Имал едно дете, момченце. Поживял тук около два месеца, но заминал за Лондон и щом кракът му стъпил в столицата, бил разпознат като човек, търсен от полицията по някакво обвинение – какво точно, не зная. Трябва обаче да е било доста сериозно, защото, вместо да се предаде, той се застрелял. Междувременно детето продължило да живее тук – съвсем само в къщата. Храна имало за не много дълго и то зачакало ден подир ден да се върне бащата. За беда, на детето било внушено никога и при никакви обстоятелства да не излиза от къщата или да разговаря с други хора. Било слабичко, болнаво малко създание и през ум не му минавало да се възпротиви на тази заповед. Съседите не знаели, че бащата го няма, и нощем често чували детето безутешно да плаче в страшната самота на празната къща.

Господин Радиш замълча.

– И въпреки така детето умряло от глад – приключи той с глас, с който спокойно би могъл да съобщи, че току-що е започнало да вали.

– Значи се предполага, че духът на детето броди из къщата? – попита госпожа Ланкастър.

– Нищо особено наистина – побърза да я увери господин Радиш. – Досега нищо не е било забелязвано, не е забелязвано, само дето хората разправят, смешно е, разбира се, но знаете ли, те действително

разправят, че са чували детето да плаче.

Госпожа Ланкастър пристъпи към входната врата.

– Къщата много ми харесва – каза тя. – За тази цена не бих могла да получа нищо по-добро. Ще размисля и ще ви се обадя.

– Изглежда много приятно, нали, тате?

Госпожа Ланкастър оглеждаше новата си собственост с подчертано одобрение. Шарени килимчета, добре излъскани мебели и множество джунджурийки бяха преобразили напълно мрачния вид на номер 19.

Тя разговаряше със слабоват прегърбен старец с хлътнали рамене и изпито загадъчно лице. Господин Уинбърн не приличаше на дъщеря си; всъщност човек не би могъл да си представи по-голям контраст от този между нейната решителна практичност и неговата замечтана разсеяност.

– Да – отвърна той с усмивка, – никой не би могъл и да сънува, че в къщата има духове.

– Тате, не говори глупости! При това още от първия ден.

Господин Уинбърн се усмихна.

– Много добре, скъпа, значи се разбираме да няма такива неща като духове.

– И моля те – продължи госпожа Ланкастър, – да не си изрекъл и думичка пред Джоф. Без друго има богато въображение.

Джоф беше момченцето на госпожа Ланкастър. Семейството се състоеше от господин Уинбърн, овдовялата му дъщеря и Джофри.

По прозорците бе започнал да потропва дъждът туп-туп, туп-туп.

– Чуй – каза господин Уинбърн. – Не ти ли прилича на нечии малки стъпки?

– Прилича ми на дъжд – каза госпожа Ланкастър с усмивка.

– Но това, е стъпка – извика баща ѝ и се наведе напред, за да чуе по-добре.

Госпожа Ланкастър се разсмя.

Господин Уинбърн също трябваше да се засмее. Пиеха чай в хола и той беше седнал с гръб към стълбата. В един момент се обърна, за да погледне натам.

Малкият Джофри слизаше бавно и предпазливо, със страхопочитанието, което малките деца изпитват към непознатите къщи. Стълбата беше от излъскан дъб, без пътека. Той прекоси стаята и застана до майка си. Господин Уинбърн се стресна. Докато детето прекосяваше хола, той ясно дочу по стълбата друг чифт стъпки, сякаш някой вървеше след

Джофри. Провлечени стъпки и кой знае защо, мъчителни. После сви не-доверчиво рамене. „Сигурно е от дъжда“ – помисли си.

– Виждам пандишпанени сладки – отбеляза Джоф с прелестно безучастния вид на човек, който съобщава интересен факт.

Майка му побърза да се съобрази с намека.

– Е, синчето ми, харесва ли ти новият ни дом? – попита тя.

– Много – отговори Джофри с щедро напълнената си уста. – Страшно, страшно много. – След това последно свое твърдение, което очевидно изразяваше най-дълбоко удовлетворение, той потъна в мълчание, загрижен единствено как за възможно най-кратко време да отмъкне пандишпанените сладки от полезрението на присъстващите.

След като преглътна и последната хапка, той се впусна да разправя.

– О! Мами, тук има и таван, Джейн ми каза. Мога ли веднага да отида да го изследвам? Сигурно има и тайна врата. Джейн казва, че няма, ама аз си мисля, че има, и, освен това, сигурно има и водосточни тръби (с лице, озарено от възторг), и аз ще мога да си играя по тях, и – о, мога ли да отида да видя парния котел? Той завъртя последната дума с такова явно удоволствие, че дядо му се засрами, като помисли как с това несравнимо детско възхищение въображението му само допълни картината на горещата вода, която въобще не беше гореща, и последвалите от това тлъсти и многобройни сметки за водопроводчика.

– Утре ще разглеждаме таваните, миличък – каза госпожа Ланкастър. – Я да си донесеш сега мозайката и да построиш една хубава къща или някаква машина.

– Не искам да строя хъща.

– Къща.

– Нито къща, нито кмашина, нито книщо.

– Тогава парен котел – предложи дядото.

Джофри засия.

– С тръби?

– Да, с много тръби.

Джофри хукна радостно да си донесе мозайката.

Дъждът не спираше да вали. Господин Уинбърн се заслуша. Да, сигурно е чул дъжда – но наистина звучеше като стъпки.

Същата нощ той сънува странен сън.

Сънува, че върви през някакъв град, струваше му се голям град. Но това беше детски град: в него нямаше възрастни, само деца, цели тълпи. В съня му те се тълпяха около чужденеца и викаха: „Доведе ли го?“ Той сякаш разбра какво искат да кажат и тъжно поклати глава. Като видяха

това, децата се обърнаха и жално се разридаха.

Градът и децата избледняха и той се събуди: намираше се в леглото си, но риданията още звучаха в ушите му. Макар и съвсем буден, той ги чуваше съвсем ясно; и тогава си спомни, че Джофри спи на долния етаж, а тези звуци на детска скръб се носеха отгоре. Седна и запали клечка кибрит. Риданията изчезнаха в същия миг.

Господин Уинбърн не сподели с дъщеря си нито своя сън, нито последвалата го случка. Това не беше в никакъв случай игра на въображението му, убеден беше; и наистина, наскоро след това той отново ги чу, вече през деня. Вятърът виеше в комина, но това си беше отделен звук – ясен, безпогрешен: жални, кратки, сърцераздирателни ридания.

Откри също, че не само той ги чува. Без да иска, дочу, когато домашната прислужница споделяше с камериерката от спалните помещения, че „оная дойка никак не се церемони с младия господар Джофри, чух го, като раздираше сърцето си от плач тая сутрин“. На закуска и на обяд Джофри се появи, сияещ от здраве и щастие; и тогава господин Уинбърн разбра, че беше плакал не Джоф, а някакво друго дете, чиито провлечени стъпки го бяха стряскали неведнъж.

Единствено госпожа Ланкастър не чуваше нищо. Слухът ѝ вероятно не беше навикнал да улавя звуците от другия свят.

Въпреки това един ден тя също остана поразена.

– Мами – заоплаква се Джоф. – Защо не ме пуснеш да си играя с онова момченце?

Госпожа Ланкастър вдигна очи от писалището и се усмихна.

– Кое момченце, миличък?

– Не зная името му. Беше на тавана, седеше на пода и плачеше, но като ме видя, избяга. Сигурно се срамува (с леко презрение), защото още не е пораснал, а после, като отидох в детската стая, го видях да стои на вратата и да гледа как си строя мозайката; изглеждаше ми толкова самотен като че ли искаше да си поиграе с мен. А пък аз казах: „Ела да построиш една кмашина“, а той не каза нищо, само погледна като че ли виждаше цяла купчина шоколади, а неговата мама му е казала да не ги пипа – Джоф въздъхна, очевидно си спомняше със съжаление какво му се беше случило. – Но когато попитах Джейн кое е това момче и ѝ казах, че искам да си играя с него, тя ми каза, че нямало никакво момче в къщата и да не говоря глупости. Никак не я обичам тая Джейн.

Госпожа Ланкастър стана.

– Джейн е казала истината. Тук няма никакво момченце.

– Но аз го видях. О, мамии, пусни ме да си поиграя с него, толкова

самотен изглеждаше и толкова нещастен. Искам да направя нещо, за да се зарадва.

Госпожа Ланкастър понечи отново да каже нещо, но баща ѝ поклати глава.

– Джоф – каза внимателно той, – това клето момче наистина е самотно и ти сигурно ще можеш да направиш нещо, за да го утетиш, но трябва сам да измислиш как – все едно решаваш гатанки, разбираш ли?

– Защото вече съм пораснал, затова ли да измисля всичко сам?

– Да, защото вече си пораснал.

Когато момчето излезе от стаята, госпожа Ланкастър се обърна нетърпеливо към баща си.

– Тате, това е абсурд. Как можа да позволиш на детето да повярва на нелепите приказки на прислугата!

– Никой от прислугата не е казвал на детето нищо – отвърна кротко старецът. – Той е видял онова, което и аз чух и което и аз навярно щях да видя, ако бях на неговата възраст.

– Но това са глупости! Защо аз не виждам и не чувам нищо?

Господин Уинбърн се усмихна с причудлива, уморена усмивка, но не отговори нищо.

– Защо? – повтори дъщеря му. – И защо му каза, че може да помогне на онова нещо? Та това е невъзможно!

Старецът я погледна замислено.

– А защо не? – каза той. – Спомняш ли си тия думи:

„Какъв светилник има днес Съдбата,
за да насочва малките деца в тъмата?
Обадиха се небесата:
«Невиждащото състрадание.»“

Джофри притежава именно това: невиждащо състрадание. Всичките деца го притежават. Когато обаче пораснем, го загубваме, дори нарочно се отърсваме от него. Понякога, когато остареем, при нас се връща слаб проблясък, ала най-силно светилникът грее в детството ни. Затова си мисля, че Джофри може да помогне.

– Не разбирам – промълви тихо госпожа Ланкастър.

– Нито пък аз. Онова онова дете е в беда и иска да бъде пуснато на свобода. Но как? Аз не зная, но ужасно е, като си помислиш едно дете да ридае така сърцераздирателно.

Месец след този разговор Джофри се разболя тежко. Източните

ветрове бяха твърде сурови, а той беше болнав. Докторът поклати глава и каза, че случаят е тежък. Пред господин Уинбърн той сподели повече и призна, че състоянието на детето е почти безнадеждно.

– Това дете никога няма да порасте, при никакви обстоятелства – добави той. – От доста отдавна има сериозно възпаление на белите дробове.

Веднъж, когато госпожа Ланкастър бдеше до леглото на Джоф, тя доби ясна представа за онова другото дете. Отначало риданията почти се сливаха с вятъра, но постепенно ставаха все по-отчетливи, не можеха да се сбъркат. Накрая, в миговете на пълна тишина, тя ги чу: детски ридания – глухи, безутешни, раздиращи сърцето.

Джоф ставаше все по-зле и губейки съзнание, не преставаше да говори за „момченцето“.

– Искам да му помогна да излезе, искам! – викаше той.

След тези блънувания настъпваха моменти на дълбок непробуден сън. Джофри лежеше неподвижен, почти не дишаше, потънал в забрава. Единственото, което можеше да се направи, бе да се чака и да се наглежда. И тогава настъпи една тиха нощ, ясна и спокойна, без никакъв полъх на вятъра.

Внезапно детето се размърда. Очите му се разтвориха. То погледна покрай майка си към отворената врата. Опита се да проговори и тя се наведе да улови едва промълвените думи.

– Добре де, идвам – прошепна той, после отново потъна нанякъде.

Изведнъж майката бе обзета от ужас и се втурна към баща си. Някъде покрай тях се смееше другото дете. Весело, доволно, тържествуващо, сребристият му смях проехтя в стаята.

– Страх ме е, страх ме е – изстена тя.

Той я прегърна, за да я утеши. Внезапен порив на вятъра стресна и двамата, но профуча край тях и всичко отново застина както преди.

Смехът беше секнал и към тях запълзя слаб звук, толкова тих, че едвам се чуваше, но постепенно се засили и те успяха да го различат. Стъпки леки стъпки, които бързо отминаваха.

Туп-туп, туп-туп, тичаха те – добре познатите, припрени крачета. Да сигурно, а сега други стъпки ненадейно се смесиха с първите, малко по-бързи и по-леки.

Те затопуркаха почти на един дъх към вратата.

Надолу, надолу, надолу, покрай вратата, покрай тях, туп-туп, туп-туп, и невидимите крачета на дечицата заедно излязоха.

Госпожа Ланкастър вдигна обезумяла поглед.

– Но те са двама! Двама!

Посивяла от внезапна уплаха, тя се извърна към детското креватче в ъгъла, но баща ѝ я възпря спокойно и посочи на другата страна.

– Там – каза протичко той.

Туп-туп, туп-туп – все по-заглъхващо и по-заглъхващо.

И после – тишина.

КРАЙ

© 1933 Агата Кристи
© 1991 Юлия Бучкова-Малеева, превод от английски

Agatha Christie
The Lamp, 1933

Сканиране, разпознаване и редакция: pqgolova, 2007

Публикация:

Агата Кристи. Чудовището на смъртта (Сборник разкази)
ИК „Пейо К. Яворов“

Agatha Christie. The Hound of Death. 1933

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4637>]